

Bob Dylan, a szerepjátékos

PRIEGER ZSOLT

Milyen szerepet játszani?
 Úgy igazán, komolyan.
 Kérdezzétek meg *Bob Dylant*,
 akinél szerepjáték, hazugság,
 magánélet és igazság
 végképp összekeveredik.
 Dühös papa és örökké fiatal,
 istenhívő és tűnődő-tagadó,
 zsidó és keresztény,
 harcos anarchista
 és meditáló belső emigráns.

Ezek mind *Robert Allen Zimmerman* arcai.

M indeközben persze „csak” egy dalszerző-gitáros-énekes, aki hosszú évtizedek óta kiszimatolja a politikai-kulturális földcsuszamlásokat, pedig nem természetudós. Inkább egy zenei hatásokból turkáló, költészetből mozaikot rakó, épp aktuális szerepeitől függően kiszámíthatatlanul nyilatkozgató, beskatulyázhatatlan, hangoskodó-ripacskodó, világsztárookra életre szóló hatást gyakorló szerepjáték-szélhámós.

Az idén nyáron megjelent új lemeze egyfajta szerepszintézis: friss, szemtelen, és mint általában a Dylan-művek, legyenek azok nyálasan tűnő countryk, dühös protest-songok, istenkereső gospelek, biblikus átkok vagy mocsaras bluesok, jókor látnak napvilágot. Érzí az öreg a korszellemet (BLM ide, *Trump* oda) minden porcikájában, akár csak a '60-as években. Az egyik legpregnansabb szerepe, amikor halálosan pontos a megérzésben.

Nem a játékban, mert az néha macskazene, néha hamisan előadott valami, a vokális részt károgyja, mintsem éneklő, de Dylannél sosem az ének minősége volt a fontos, hanem a jelenlét. Hiszen minden vele kezdődött. Zene is, irodalom is, popszínpadi kvázi-jelenlét is.

Nekem is, akár a *Bob Dylan életei* című filmben cikázó, különböző nemű és attitűdű Boboknak, megvannak aktuális Bobjaim. Magam sem tudom, mikor és mit írok róla, keverednek bennem róla szóló gondolataim, akár egy *Cseh Tamás-dalban* a féldecik és kormányzatok, Dylan apropóján. Hányszor aludtam el Bobon, hányszor énekeltem vele, próbálva utánózni amfetamintól náthás és ikonikusan elcsukló hangját, hányszor forgattam *Barna Imre* Dylan-fordításait, hányszor hallottam benne a későbbi zenei korszakokat, láttam a Grand Canyon, az ősi blues vagy éppen évszázadok líráját, a *Keatshez* vagy *Miltonhoz* hasonlítható verbális arzenált, amelyet ötven éven keresztül a színpadokon is kipróbált.

Amikor éppen a Nobel-díjas szerepét játszotta, abból is a duzzogót, aki nem hajlandó átvenni a plecsnit, és *Patti Smith*t küldi maga helyett, így írtam róla: „Sosem gondoltam, hogy Dylan ne lenne költő. Mégpedig kiváló költő. Tán mindig is sokkal inkább irodalmi személyiség volt, mintsem énekes, noha énekhangjában ott az egész punkmozgalom, hangsúlyjaiban pedig az utcai szocioköltészet, az amerikai hip-hop csírája, kezdete, első lökése. Dylan nélkül se a verbális Fekete Párduc Gil Scott Heron, se a prepunk Joe Strummer, se a csodálatos korai »storyteller« Bowie nem lett volna. Elindította és túlélte mindhármát. Költészete egyszerre rimbaud-i módon szemtelen és szürreális, Blake-szerűen univerzális és zsoltáros, és közben meg pofátlan és debattőr is volt legalább annyira, mint a fél irodalmi beatnik-bagázs. Gyakran visszatekerem a már említett '66-os koncertlemezre, hogy két szám között a mindig skatulyákban gondolkodó közönség hogyan gyalazza az egyik napról a másikra hangoskodó rockerré váló polbeat-ikont. Simán hallható a felvételen, ahogy az aktuális Dylan-szereppel elégedetlenek Júdást kiáltanak rá, ő meg simán kiröhögi őket, és feltekeri a gitárerősítőjét. Minden közönségét kiröhögte, soha nem akart vátesz lenni, soha senkinek megfelelni, magának és Istennek írt kizárólag.”

Dylan régóta nem énekes, sokkal inkább üzenetvivő, aki rengeteg feladatot lát el szímlán: háborúellenes poéta és háborús hős, hősszerelmes és erőszakot elkövető genyó. Anarchista és nemzeti, konzervatív és lázadó. Anti-PC troll és piszi-isten. Új albumán is szeret bohóckodni, dehogyan szeret, egyenesen imádja, ha a bolondját járathatja velünk. Mert idén szívesen bújjik horrorisztikus és nekrofil *Frankenstein-szerepbe* (*My Own Version of You*); másol le pofátlanul és zseniálisan Delta-blues (*False Prophet*); készít húszperces freskót (*Murder Most Foul*); visszahozza a sokak által már '65-ben is kritizált electric-r'n-t (*Goodby Jimmy Reed*), vagy éppen mocskos-bluesozik (*Crossing the Rubicon*). Tökmindegy, mit tesz, dalonként marad szerepben. Még a családját is szereti átvágni, a sajtó meg már kérdezni sem mer tőle. Átdolgozni viszont kétszázszor is átdolgozza a slágerait, de úgy, hogy semmiképpen se ismerj rá. Hatással van mindenkire és lop mindenkitől: az új albumán *Bowie*, *Borroughs*, *Corso*, *Szent János*, *Dante*, *Shakespeare*, *Elvis*, *Anna Frank*, *Freud*, *Marx* és az *Eagles* jut eszünkbe. Első blikkre...

Hány szerep fér bele még az életébe? Mostanában az igazmondó juhász és az emlékező viszkigyáros gúnyját ölti magára, korábban *Sinatrának* öltözött, legközelebb – jövőre már nyolcvanévesen – kinek fog?

